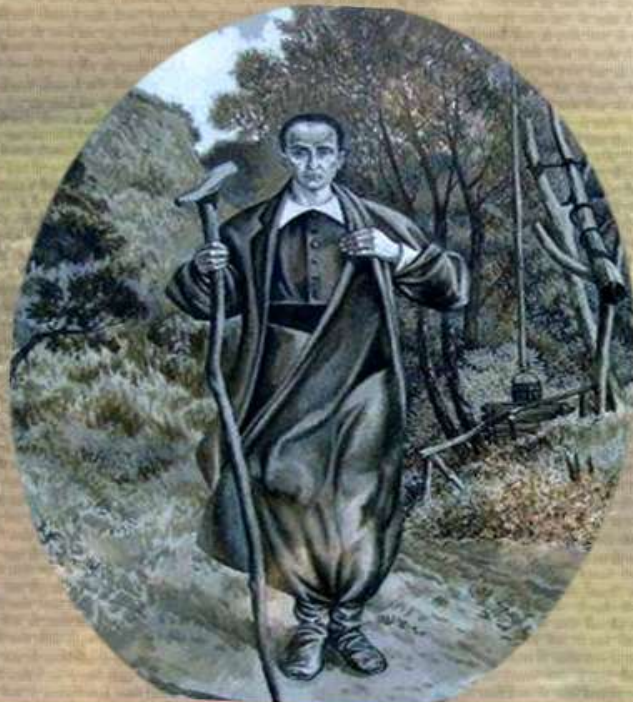

ГОТУЄМОСЯ ДО ЗНО

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

БАРОКО

*«перлина
вибагливої,
химерної форми»*

Справити сильне враження, зворушити, схвилювати, занепокоїти

Центральне місце відводиться Богу, релігійне забарвлення всієї культури

Культ «сильної та вищої людини» для служби Богу

Рухливість, динамізм, потреба руху, зміни, трагічного напруження та катастрофи

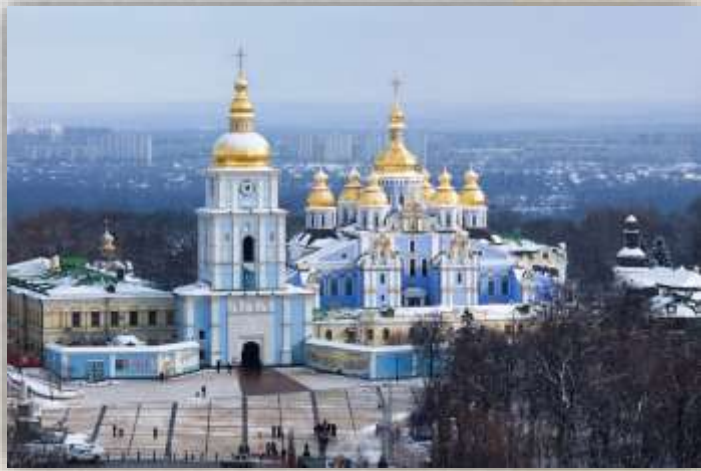
Пристрасть до сміливих комбінацій, до авантюри, чудернацького, незвичайного

Поруч із зображення повного життя є «закоханість» в темі смерті

Стилістика: гіпербола, антитеза, метафоричність мови, переобтяженість формальними елементами

БАРОКО

Григорій Савич Сковорода (1722—1794)

Мандрівний філософ
Український Сократ
Український Горацій
Український Езоп

Григорій Савич Сковорода (1722—1794)

Григорій Сковорода народився в сотенному містечку Чорнухи Лубенського полку, що нині на Полтавщині (Україна), у небагатій козацькій родині.

Григорій Савич Сковорода (1722—1794)

Після здобуття початкової освіти в сільській школі з 1734 року (Григорію 12) навчався у Києво-Могилянській академії. Його навчання в Академії, з перервами, тривало до 1753-го. Її бібліотека стала для нього джерелом знань. У навчанні був перший, і всі найкращі похвали належали йому. Протягом навчання в Академії вивчив латинську, грецьку, церковнослов'янську, польську, німецьку та інші мови, ознайомився з творами багатьох філософів та письменників, від античних до йому

Григорій Савич Сковорода (1722—1794)

Мав гарний голос і музичний слух, на початку грудня 1741 року юного Сковороду взяли до Петербурзької придворної царської хорової капели. У придворній капелі виконував партії альту в операх, літургіях, на маскарадах. У той же час писав духовні канти, літургійну музику, наприклад, йому приписували авторство «Іже херувими». Придворне життя Г. Сковороді не подобалося. Безкінечні бали, маскаради, танці, надмірно розкішне вбрання вельмож, їхні любовні історії і флірти дратували звиклого до напіваскетичного життя філософа. Наприкінці серпня 1744 разом з поштою імператриці Єлизавети прибув до Києва. Тут з капели звільнився, можливо, через втрату

Григорій Савич Сковорода (1722—1794)

Повернувся до Києво-Могилянської академії, аби закінчити курс філософії, але не бажав прийняти постриг у монахи.

Сковорода їде до Європи: спершу до Угорщини у складі «Токайської комісії з заготівлі вин до царського двору» під керівництвом Ф. Вишневського, далі — до Словаччини (Братислава) й Австрії (Відень). Перебування Сковороди в Італії, Німеччині й Польщі не підтверджено документами. Після мандрівки він повернувся в Україну, працював професором у Переяславі, в Харкові, приватно перекладав Плутарха, писав свої твори. З 1754 по 1759 рік жив у с. Коврай на Черкащині, тут він написав низку віршів до своєї славнозвісної збірки «Сад

божественних пісень»

Цікаві моменти

Коли в серпневі дні 1764 року Григорій Сковорода разом зі своїм учнем Михайлом Ковалинським відвідав Києво-Печерську лавру, то прямо-таки був підданий моральній облозі з боку ченців, у тому числі й своїх знайомих по Могилянській академії: «Годі бродити по світу! Час пристати у гавань, нам відомі твої таланти, свята лавра прийме тебе, як мати своє дитя, ти будеш стовпом церкви й окрасою обителі.

— Ах, преподобні! — заперечив він палко.

— Я стовпотворіння помножувати собою не хочу. Досить і вас, **стовпів неотесаних**, у храмі Божому».

Цікаві моменти

Слава про Сковороду йшла так далеко, що про нього довідалась і цариця Катерина II, і забажала його побачити. Через свого поручника Потьомкіна вона послала Сковороді запрошення переселитись з України в Петербург. Посланець цариці застав Сковороду на краю дороги, де він відпочивав і грав на флейті, а недалеко нього паслася вівця того господаря, в якого філософ затримався. Посланець передав йому запрошення цариці, але Сковорода, просто й спокійно дивлячись в очі посланцеві, заявив:

«Скажіть цариці, що я не покину України

Григорій Савич Сковорода

(1722—1794)

У 1769 році ~~на~~ до самої смерті
Сковорода перебуває в мандрах...

Окрім Харкова, він часто відвідував Бабаї, Валки, Великий Бурлук, Гусинку, Ізюм, Куп'янськ, Липці, Моначинівку, Острогозьк, Охтирку.

Свою останню мандрівку, вже незадовго до смерті, філософ здійснив у село Хотетове, що за 25 верст на південь від Орла, - у маєток Михайла Ковалинського. Пробувши там три тижні, Сковорода попросив свого друга "відпустити його в любую Україну, де він дотепер жив і хотів померти".

Смерть спостигла його 9 листопада 1794 року в селі Пан-Іванівка (тепер -

Сковородинівка Харківської області). На

Епітафія

надгробний напис на могильній

«Світ ловив мене, та не впіймає»

Цікаві моменти

Легенда розповідає, що напередодні до власника Пан-Іванівки Андрія Ковалівського прибуло чимало гостей, які за обідом із насолодою слухали Сковороду - старий філософ був напрочуд веселий і товариський. А після обіду він пішов у сад і десь забарився.

Коли ж ближче до вечора хазяїн вирішив покликати старого, то раптом побачив, що філософ під розложистою липою копає могилу.

На запитання, що це він надумав, Сковорода відповів: "Час, друже мій, закінчувати мандрівку. Нехай отут і буде моя остання хата".

Він пішов до своєї кімнати, перемигнув

ТВОРЧА СПАДЩИНА

Поетичні твори.
Збірка «Сад
божественних
пісень»
Трактати,

діалоги, притчі.
«Розмова,
названа
Алфавіт, або
Буквар миру»

Байки. «Байки
харківські»

Переклади,
переспіви

афоризми

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ

в природі — краса, гармонія, а в суспільстві — несправедливість, і щоб змінити макросвіт (навколишнє), треба кожному змінити мікросвіт (тобто себе самого).

людина не може бути щасливою, якщо діє всупереч своїй природі. Веління природи — це веління Бога в людині. Пізнання природи — це пізнання Бога.

ідея
«сродноїпраці»: пізнавай себе, а пізнавши — удосконалюй. Пізнаючи свої нахили, людина правильніше визначить своє місце в суспільстві й принесе найбільшу користь.

Перший український байкар

Байка - невеликий ліро-епічний алегоричний твір повчального змісту, з яскраво вираженою мораллю.

Сковороду можна вважати зачинателем жанру байки, який набув широкого розвитку в українській літературі у 19 столітті, досягши високого художнього рівня у Є. Гребінки і особливо у Глібова.

С. Пінчук

Мудра іграшка, яка приховує в собі внутрішню силу.

Г.Сковорода

Байка тоді нікчемна та баб'яча, коли в простому та чудному лушпинні своєму не ховає зерна істини.

Г.Сковорода

Перші українські байки

усі вони писані прозою, переважно у формі діалогу

складаються з двох частин: фабули (сюжету) і сили (мораль)

Байки Г. Сковороди характеризуються такимистильовими особливостями:

друга частина нерідко більша за першу, переростає в невеликий філософський трактат

текст переповнений авторськими афоризмами, народними прислів'ями і приказками.

Перший український байкар

Збірка «Байки харківські»

Літературний рід: ліро-епос

Жанр: байка.

Головна ідея: праця має стати для людини природною потребою і «найсолодшою поживою» (ідея спорідненої праці)

Цитата: «Подяка блаженній натурі за те, що потрібне зробила неважким, а важке цю потрібним» (Епікур)

Перший український байкар

Збірка «Байки харківські»

Діалог Бджоли і Шершня. Шершень дивується Бджолі, яка старанно працює, хоча більшість добутого нею меду дістається не їй, а людям. Бджола ж відповідає, що теж могла б ледарювати і тільки красти мед, як шершні, але для неї більша насолода збирати мед, як його споживати: «Для цього ми народжені й будемо такі, доки не помremo. Без цього жити, навіть купаючись у медові, для нас лише люта смерть».

«Бджола — се символ мудрої людини, яка у природженому ділі трудиться. Шершень — се образ людей, котрі живуть крадіжкою чужого» і проводять в розкошах паразитичне життя. Мораль байки проста: праця повинна стати для людини природною потребою, «найсолідшою поживою». Тільки тоді життя матиме зміст і красу. А паразитів на зразок Шершня в суспільстві

Поетична творчість

Збірка «Сад божественних піснь»

Літературний рід: лірика.

Жанр: ліричний вірш, що став народною піснею (філософсько-сатиричний).

Вид лірики: громадянська (філософська).

Провідні мотиви: викриття суспільних вад; щасливий той, хто має чисте сумління

Та широка картина "світу" і його мерзот, яка є у філософських

Поетична творчість

Збірка «Сад божественних піснь»

Григорій Сковорода окремо виділив усіх тих, хто потребує засудження: здирники, бюрократи, пияки, розпусники, підлабузники, ледарі, пани, купці, лихварі, чиновники та юристи, які зловживають своїм становищем. На противагу всім їм **герой твору думає не про маєтки й чини, а про те, щоб жити мудро, не заплямити совісті, бо тільки така людина може не боятися смерті**

Поетична творчість

Збірка «Сад божественних піснь»

Всякому місту — звичай і права,
Всяка тримає свій ум голова;
Всякому серцю — любов і тепло,
Всякеє горло свій смак віднайшло.
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.

Панські Петро для чинів тре кутки,
Федір-купець обдурити прудкий,
Той зводить дім свій на модний
манір,
Інший гендлює, візьми перевір!
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.

Поетична творчість

Збірка «Сад божественних піснь»

Той безперервно стягає поля,
Сей іноземних заводить телят.
Ті на ловецтво готують собак,
В сих дім, як вулик, гуде від гуляк.
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.

Ладить юриста на смак свій права,
З диспутів учню тріщить голова,
Тих непокоїть Венерин амур,
Всякому голову крутить свій дур.
В мене ж турботи тільки одні,
Як з ясним розумом вмерти мені.

Поетична творчість

Збірка «Сад божественних піснь»

Всякому місту -
звичай і права

**Знаю, що смерть — як коса замашна,
Навіть царя не обійде вона.**

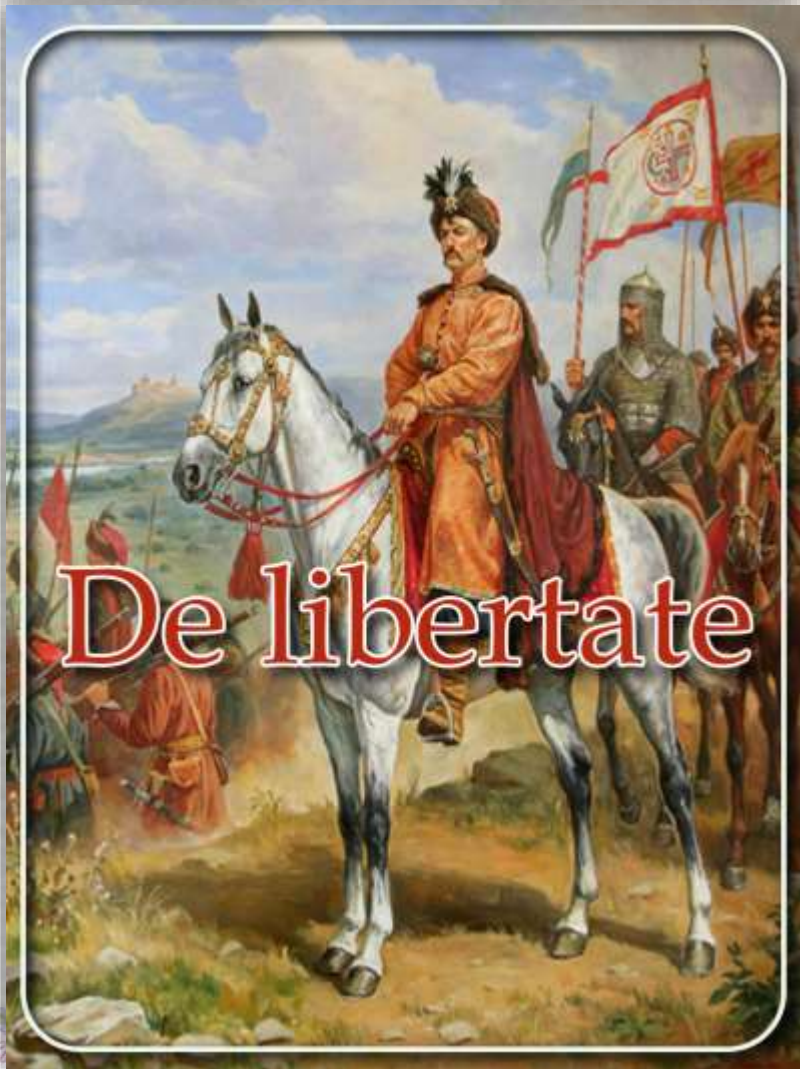
**Байдуже смерті, мужик то чи цар,—
Все пожере, як соломучи пожегар.**

**Хто ж бо зневажить страшну її
сталь?**

**Той, в кого совість, як чистий
криштал...**

Поетична творчість

Збірка «Сад божественних піснь»

Літературний рід: лірика.

Жанр: ліричний вірш.

Вид лірики: патріотична.

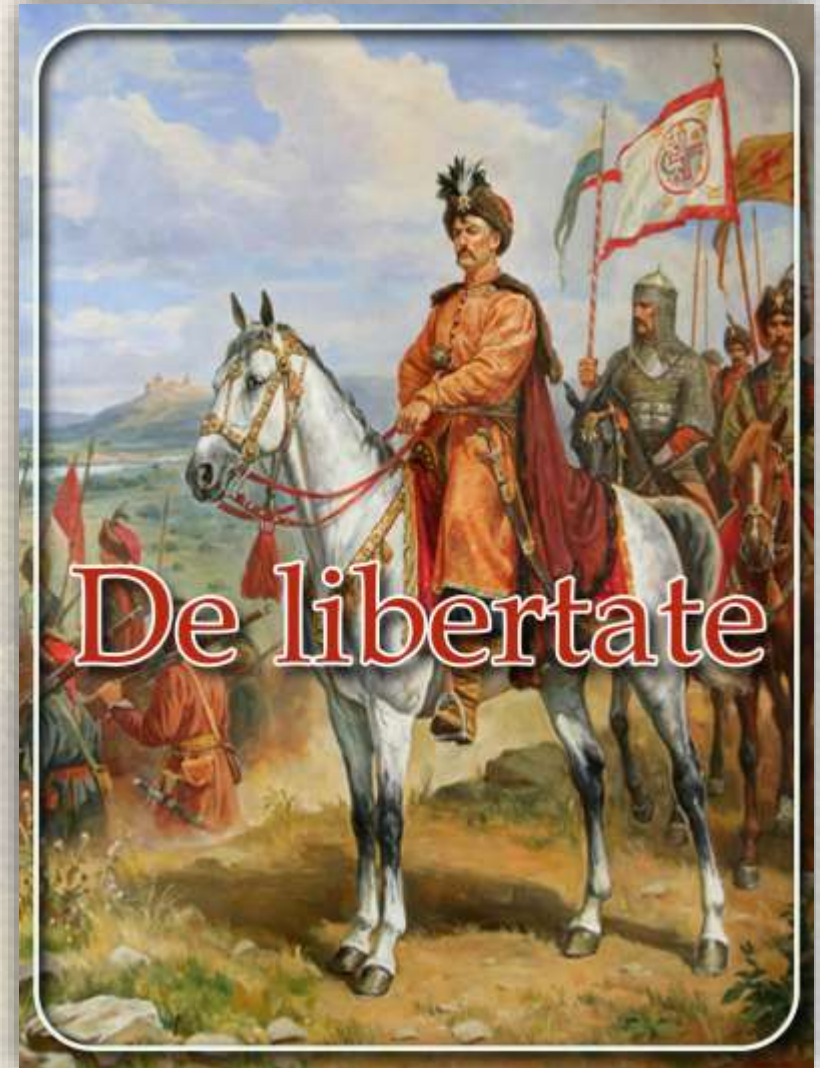
Провідні мотиви:

воля — найбільше багатство,
уславлення Б. Хмельницького.

Поетична творчість

Збірка «Сад божественних піснь»

Що є свобода? Добро в ній яке?
Кажуть, неначе воно золоте?
Ні ж бо, не злотне: зрівнявши все злото,
Проти свободи воно лиш болото.
О, якби в дурні мені не пошитись,
Щоб без свободи не міг я лишитись.
Слава навіки буде з тобою,
Вольності отче, Богдане-герою!

АФОРИЗМИ

Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись — значить, не жити, а бути мертвим, адже турбота — рух душі, а життя —

Надмір породжує пересит, пересит — нудьгу, нудьга ж — душевну тугу, а хто хворіє на се, того не назвеш здоровим.

се рух. Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю.

АФОРИЗМИ

*Хіба розумно
чинить той, хто,
починаючи довгий
шлях, в ході не
дотримує міри?*

*Не все те отрута,
що неприємне на
смак.*

*Бери вершину і матимеш
середину.*

АФОРИЗМИ

*З усіх утрат
втрата часу
найтяжча.*

*Безумцеві
властиво
жалкувати за
втраченим і не
радіти з того, що
лишилось.*

*Ти не можеш віднайти жодного
друга, не нашукавши разом з
ним і двох-трьох ворогів.*

АФОРИЗМИ

*Більше думай і
тоді вирішуй.*

*Скільки зла
таїться всередині
за гарною подобою:
гадюка ховається
в траві.*

*Хто добре запалився, той добре
почав, а добре почати — це
наполовину завершити.*

ГОТУЄМОСЯ ДО ЗНО

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДИКТАНТ

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

Хто в пісні «Всякому місту
— звичай і права» не
боїться смерті?

Людина з чистою
совістю, «той, в кого
совість як чистий
кришталі»

У байці «Бджола та
Шершень» Г. Сковорода
висвітлив ідею...

«сродної праці»

«Незрівнянно більша радість збирати мед, аніж його споживати. До сього ми народжені...», - заявляє персонаж твору

«Бджола і Шершень»

Який історичний діяч
згадується у вірші
«De libertate»?

Богдан Хмельницький

Кого Г. Сковорода в байці
«Бджола та Шершень» цитує:
«Подяка блаженній натурі за
те, що потрібне зробила
неважким, а важке
непотрібним»?

Епікура

Порівнює свободу із
золотом ліричний герой
вірша
«De libertate»

*«Бджола — се символ
мудрої людини, яка у
природженому ділі
трудиться», —
говориться у творі
«Бджола і Шершень»*

Збірка байок Г.Сковороди
має назву ...

«Байки Харківські»

*Рядки «Я ж у полоні
нав'язливих дум,
Лише одне непокоїть мій
ум...» є рефреном у творі*

*«Всякому місту –
звичай і права»*

Мораль у своїх байках
Г. Сковорода називає

«СИЛОЮ»

Г.Сковорода є
представником стилю...
бароко

Богдан Хмельницький
згадується у поезії «De
libertate» як символ...

СВОБОДИ

*«І немає більшої радості,
аніж жити за
покликанням» - це
провідна думка твору
«Бджола і Шершень»*

Твір «Всякому місту –
звичай і права»
використав
І.Котляревський

На могилі Г.Сковороди
викарбуваний вислів

*«Світ ловив мене, та
не впіймав»*

*«Той, в кого совість як
чистий криштал» є
ідеалом автора твору*

*«Всякому місту -
звичай і права»*

у рядках

Так жив мудрець,
без лестощів і прав,
І грішний світ ловив, та не
спіймав

Його душі, повитої нуждою
йдеться про

Григорія Сковороду

Збірка поезій
Г.Сковороди
має назву
«Сад божественних
пісень»

Про що Г.Сковорода
писав: «Мудра іграшка,
яка приховує в собі
внутрішню силу»
Про байку

Як перекладається назва
поезії «De libertate»?

«Про свободу»

